

אלו דברים פרק ששי פסחים

עג.

עין משפט נר מצוה

במז א מיי פ"ב מהל'
שגמרת הלכה י'
ג ב מיי פ"ד מהל' שגמרת
הלכה א'
גא ג מיי פ"ד מהל' פסולי
מקדשין הלכה יד'

לעזר רש"י

טל"א (ט"ל"א). קרום
בעין הפונע בראיה.

מוסף רש"י

חייב עליה ג' חטאות.
בשוגג משום שנת ומשום
שזמתי קדשים בחון ומשום
עבודת כוכבים, ששלשתי
בכתי, ומשום מקלקל לא
מיפטר בשנת, ששרי מתקנה
הוא אלץ בני נח שאבר מן החי
אסור להם (וחולין ט. ב.) אשם
שניתן לרשיה. שגמרו עטלו
או שנתכספו בלחם ויתקן
מדון אשם לרשיה, שאמרו לו
ב"ד הוילאו וירעה (ובחי
ה.) ובחטאת אולת למיתה,
ויקראו לו כל שנתחטאת מתה
באשם רועה ולכנסתאכל ימכר
ויפלו דמיו לנדה ואם כבר
ניתק לרשיה שמתכווה לרועה
(מתנות ד. ט.) וישחוטו בתם.
אם השלים לרועה וקדם
ושחטו סתם עד שלא נתקבל
(תמורה יח.) אפקידש ושחטו
לשם עולה (יבד בכה.) כשר
לעולה. הוילאו ויפלו לקין
הנמנע שהיה עולה (ובחי ט. ה.)
דעה פתחה להם עולה קאי
לדמים (תמורה יח.) ואין שם
אשם עליו, נדבדה דשופרות
עולה (מתנות ד. ט.) אשם
שזמנו בעליו או שנתכפרו
בעליו. בלחם, דלילו נתחטאת
כי הלא יזנח ממה, באשם
רועה, דהכא גמרתן בשלמתי
כל שנתחטאת מתה באשם
רועה וכל הרועין דמינהן
עפליה לנדה און מרדשו של
יודיעו הכהן בתום תמורה
(שבתות יב.) ר' אליעזר
אומר ימות. ר"א אית ליה
אשם נתחטאת לל דבר חף
אשם שחטו שאל לשמו פסול
בפיק דוחים (ג.) וכן לענין
שבתות און דמיו להיכל פסול
(שבתות יב.) ויביא בדמיו
עולה. בעל האשם יביא
בדמיו עולה. והתם (תמורה
כ.) מפני והלא חף מדנה
עולה היא, מה בין דברי ר'
היהע לנדי תמיים, אלם
בזמן שהיה חלה נדנת יחד
סומך עליה ושחטו ונספיה
קרפין משלו וזמן שהיה חלה
נדנת כצור אינו סומך עליה
ונספיה קרפין משל כצור
(שבתות יב.)

רבינו הגאון (המשך)

הקדישין. שחטו בשבת
ונמנע טרפה בסתרי כגון
היראה שניקבה ויבוצא בה
פסור. או טרפה שבגלוי כגון
שניקב קרום של מוח או
שנתכספו רגליו מן הארובה
ולמפלה ויבוצא בהן, מה תקן
דקמי חייב. א"ל להוציאה
מידי נבלה. ופשוטה היא כי
הנבלה מטמאה במשא ובמעט
והטרפה שחוטתה אינה
מטמאה כלל. והאחזקהא
דרבינא דאבר שחוטת חטאת
בחון בשבת לע"ז בשוגג
חייב שלש חטאות, משום
שחוטת קדשים בחון ומשום
שחוטת שבת ומשום מקריב
לע"ז בשבת וז' לא משהיה,
דגרסינן בפיק דשחטת חולין
בענין שחטת נכרי ובלה
ומטמאה במשא, והנבלה
רבא הכי קמי, שחטת נכרי
מטמאה במשא ואינה
מטמאה באהל, ויש אחרות
שמטמאה אפי' באהל ואזו,
וז' תוקרבות של ע"ז וז' יחררה
בן בחירה דחני מלך ולתקרות
ע"ז שמטמאה באהל שנאמר
מה מתקן דאמי אור רבא וז' מטמאה
מה דמיקן דאמי אור רבא ושלש

לדברי האומר מקלקל בחבורה ב'. וא"ת והלא ר' יהודה
הוא דפטר מקלקל בחבורה ומתני' דמחייב בשאינן
לאינן דהיינו מתעסק ששוחט זבח זה וסבור שהוא אחר לא אחי
כר"י דלדידה מתעסק פטור כדמוכח בפ' ספק אכל (כריתות יט.)
דקאמר הנח למינוקות מתוך שמקלקל
בחבורה חייב מתעסק נמי חייב אלמלא
משמע מאן דפטר מקלקל בחבורה
פטר נמי מתעסק וא"כ מתני' לא
מתוקמא כמאן דפטר מקלקל בחבורה
וי"ל דלדברי האומר מקלקל בחבורה
פטור היינו רבי יוחנן אליבא דרבי
שמעון דפטר היכא דמקלקל לגמרי
דליכא מיקון כלל ולאפוקי מדר' אבהו
דצפ' האורג (שבת קז.) תני ר' אבהו
קמיה דר' יוחנן כל המקלקלין פטורין
חון מחובל ומזעיר א"ל פוק תני בצרכא
חובל ומזעיר אינה משנה ואת"ל
משנה בחובל וזרין לכלבו ומזעיר
וזרין לאפרו והיינו אליבא דר"ש
מדמליג בין חובל ומזעיר לשאר
מקלקלין אצל מקלקל גמור לא אפי'
לר"ש מיהו אחתי קשה לר"י כיון דס"ד
דליכא חובל כלל בזמני' א"כ תקשי
לכ"ע היכי חייב לר"ש מקלקל בחבורה
הא מלאכה שאינה צריכה לגופה היא
ופטור אפילו בחבורה כדמוכח בסוף
כל כתבי' (שבת קפא.) דפטר ר"ש התם
הורג נחשים ועקרבים משום מלאכה
שאינה צריכה לגופה ואינן הנמנעין
(פאהדין פד.) נמי מסיק חייב משמע
ליה דלאמך מקלקל בחבורה מיהו ר"ש
האמר מלאכה שאינה צריכה לגופה
פטור עליה: **תיקן להוציאו מידי**
אבר מן החי. משמע דתקופת ע"ז
מטמאה מדאורייתא מלול קאמר
תיקן להוציאו מידי נבלה א' ולא מייחב
אהך טומאה אל כנכס למקדש ועצ"ז
פ' ר' ישמעאל (דף קד. ג.) משמע שהיה
מדריגין דבעי רבי יוחנן תקופת
ע"ז של אוכלין מהו כו' או דילמא
איסורא דאורייתא לא בטלה טומאה

דרכן בטלה וי"ל דליטריך הכא לשנויי תיקן להוציאו מאמה"ס כי
היכי דלא ניפשוט מהך זרייתא דטומאת תקופת לאו דאורייתא
וכן בסוף העור והרטוב (חולין קטט.) דלמך אביי הרי אמרו תקופת
ע"ז של אוכלין טומאה טומאתה לאו דאורייתא דאי דאורייתא מצינו
לאוכלין שמתנא טומאה ומתורה ומשני כשמיטה משעה עין שימט
התם נמי דיחיה בעלמא הוא': **שחטו ונמצא שריפה בסתר**
פטור. תימה לר"י אמאי פטור והלא לא עשה מצוה ומתניתין
אוקימנא כר"י דמחייב אפי' לר' יהושע היכא דלא עשה מצוה וליכא
למימר דהכא פטור משום דחשבי' ליה כאנוס דע"כ לאו מטעם
אנוס פטר ליה אלא משום דטעה דצד מצוה כדמוכח בגמ' דפרין
אז' ר' אליעזר חטאת נמי מחייב דהא לית ליה טעה בצד מצוה
פטור ומי ר"י דלג' ודמזכרי ר"מ: **אשם שניתק דרשיה שחטו**
בתם ובשר. כל עיקר רעיה מדריגין דמדאורייתא לא לרין רעיה
כלל ולהכי קאמר אלמלא לא בעי עקירה א"ה כי לא ניתק נמי אי
אמרת בשלמתי בעי עקירה א"ש דבעינין ניתק דע"ז ניתק יזכור
לעוקר' אצל לא ניתק לא דגורי' עוקרו אטו לא עוקרו אצל השתא
ללא בעי עקירה קודם ניתוק נמי ליכשר דליכא למיחש למידי
ומשני דקודם ניתוק גורי' אחר כפרה אטו לפני כפרה ואחר ניתוק
נמי דיעבד כשר אצל לכתחלה מיהא גורי' אטו לפני כפרה לר"י ונמל
מימרא דתנן אשם כו' דמחי און אצל לא גופיה לא דהא כ"ע
מודו דלאחר עקירה וניתוק היה יכול לשחטו לכתחלה דליכא למיגזר
אטו קודם עקירה והואיל ואיכא היכירא דניתוק אי לאו משום
דזויגין לאחר כפרה וניתוק אטו קודם כפרה ומה שפי' ר"י דאי
אמרת דבעי עקירה אחי שפיר דגורו בשלל ניתק דילמא אחי לשחוט
צלה עקירה ק' א"כ פסח בשאר ימות השנה דבעי עקירה אמאי לא
רב אשם שניתק לרעיה שחטו סתם כשר לעולה אצל לא ניתק לאו
הוא והכא משמע שהוא מדריגין גורי' אטו קודם כפרה ואורי'
הוי דזויגין קודם כפרה גורי' אחר כפרה אטו קודם כפרה ור"ת פ'
דגורי' אטו לפני כפרה ומסיק מ"ט אמר קרא הוא כלומר מ"ט
אמר קרא הוא משמע דזויגין שצדק' כשיסתאז וימכר שהדמים לנדבה והוא עולה'
וגלי קרא דהוא עצמו ואי לאו הלכה ה"א הוא דמעיקרא יהא ולא יקרב עולה ור'א' לפי'
זה דמתמורה פ' אלו קדשים (דף יח.) גר' בכל
הספרים א"ר הוה אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר מ"ט אמר קרא
הוא דזויגין בגמ' אמר ר' יהושע לא הכשר ר' עקיבא אלא ברוקין שבעין
הואיל וכשרין בעופות והוא שקדם

עבודה מהנה. מתנות כהונה שנתתי לכם הרי הן כעבודה: **פשיטא**
כיון דהתם. בתמיד נשחט (לעיל סא.) תנן דפסח שלא לאוכליו
פסול: **הכא.** דבשבת קאי ממיילא שמעינן דחייב: **משום.** דבעי
למימנא סיפא לאוכליו ושלא לאוכליו פטור תנא רישא שלא לאוכליו
חייב: **לדברי האומר.** בתם' שבת
(דף קי.) **מקלקל בחבורה.** העושה
חבורה בשבת שקלקלה שאינו מתקן
פטור ואין חובל חייב משום שבת
אלא שוחט שמתקן או חובל בצהונה
וזרין לם להאכליו לכלבו: שלא
לאוכליו חייב. דקמתי מתני' חייב: **מה**
תיקן. הא פסלי': **סיקן.** דכל הקרבנות
שנפסלו בעזרה מן בתם' זכאים (דף
קד.) **אם עלו למזבח אימוריהן להקטיר**
לא ירדו: בעלי מומין. בתום אש עלו
ירדו שלא היה פסולין בקודש: **בדוקין**
שבעין. טלמי'א. כגון הנוטה כדוק
שמים (ישעיה מ.) וגבי קרבן מוס הוא
כדכתיב (ויקרא כב) או דק או תצול
בעיני: **ואליבא דר"ע.** בתם' זכאים'
תנן ר"ע מכשרי בצעלי מומין אש
עלו ואמרו בגמרא' לא ארע"ק אלא
בדוקין שבעין הואיל ושבעין לתחלה
בעופות: **טריפה.** אמר התם אש
עלתה מרד: **מידי נבילה.** מלטמא:
השוחט טמא גר'. ובשחיטת חולין
בפרק שני' מפרש אמאי נקט טמא:
ג' טמאום. משום שבת ומשום ע"ז
ומשום שחטין חון לעושה: **מה סיקן.**
הכא אפי' לטהרו מידי נבילה לית
דלקרבות ע"ז מטמאה אפי' צהאל:
מידי אבר מן החי. לנני נח אשם
אכלו אינו נהרג: **אשם שניתק לרעיה.**
שמתו צעליו או נתכפרו בלחם.
ומשתכפרו בלחם אין תקנה ליה
וגבי טמאת הילכתא גמרי' לה (תמורה
כא.) דמתה וצלתא גמרי' הילכתא
(שם יח.) כל שנתחטאת מתה באשם
רועה ואש ניתקו מעליו והשליכו לאפר
לרעות שסתאז ויפול צו מוס שיוכל
לפרומו והואילוי לחולין וכל הרועים דמיהם נופלים לנדבה ומה היא
נדבה ששה שופרות היו בנתקדש וכמוז עליהן נדבה ואש היו נותנין
כל מומת דמי חטאת ואשם ומצינן משם קין המזבח עולות בשר
לשם עוונות לכהנים שזהו מדרשו של יהודע הכהן בתם' תמורה
(דף כג.) וזה לא המזבח עד שיומט ומשייתקו לרעיה שחטו סתם
כשר לעולת קין המזבח הואיל וסוף סוף דמיו לכך היו עומדים:
לא בעי עקירה. מאחר שהוא עומד לכך א"צ לעקור שם אשם ממנו:
א"ה כי לא ניתק נמי. משעה שנתכפר בלחם קמיה לקין המזבח
קאי: **גזירה לאחר כפרה אטו קודם שנתכפר.** דקמיה לאשם אצל
משניתק לא מיהלף: **ומאי סימרא.** להא מילתא דלמך לך דגורי'
הכי: **לנדבה.** לשופרות: **אז' אליעזר אומר ליה מווס.** כל דכדידי
רבי אליעזר היה עושה אשם כחטאת לא דבר שנחלמ' (ויקרא י)
כחטאת כחשם וכן גבי שלא לשמו' וכן גבי חטאת שנכנס דמה
לפנים בתם' זכאים (דף י"ד.) **רבי יהושע אומר ימכר.** לאחר
שנתכפר: **ויציא דמיו עולה.** נדבה לעלמו. ובתם' תמורה' מסיק
להא מילתא והלא חף הנדבה עולה היא מה בין דברי רבי יהושע
לדברי חכמים אלא שבזמן שהיה צאה לחובתו הוא סומך עליה
ואחזקה ונספיה קרפין משלו כשהיה צאה לנדבת ציבור אינו
סומך עליה כו': **דמיו אין.** אצל אינה גופיה לא אחר דיקרב
עולה וחף על פי שמקריבו לעלמו אלמלא גזירה לאחר כפרה
שנתכפר בלחם אטו לפני כפרה דאי שרית ליה השתא טעי ואי
מילטריך ליה עולה נמי קודם כפרה מקריב ליה להאי והדר מיימי
אחר לאשם ואי אפשר לטות זבח לזבח אחר כ"ו שעומד לשמו:

בתנ' שחטו שלא לאוכליו
ושלא למנוי לערלים
ולטמאים כו'. ואמרינן
פשיטא מדריגין ברוקין
הדמי שחטו שלא לאוכליו
ולמנוי לערלים
ולטמאים פסול, מדריגין התם
פסול הכא השוחט בשבת כי
הוא נגא כיון דהובח פסול
ודאי הוא חייב, אבל לאוכליו
ושלא לאוכליו וכו', כיון
דהתם כשר הכא דאי פטור.
ואסיקנא לכולם לא היה צריך
למיתנינו הני למודי להכא
דמילא שמעינן לה אלא
משום דבעי אשמי' פלוגתא
דרבי אליעזר ורבי יהושע
בשאר זבחים ששחטו להם
פסח אם אין ארויין חייב יבא
הן ארויין ר' אליעזר מחייב
ור' יהושע פטור. בעי מר'
זריקת לרבי האומר חייב ואלא
בחבורה פטור. פי' העושה
חבורה בשבת מקלקל הוא
בונה כל המקלקלין פטורין,
השוחט שלא לשמו ושלא
לאוכליו פסול, מאי תיקן
שחובה כגון, מאי תיקן
דקמי חייב. אמר ליה תיקן
שאם עלו למזבח לא ירדו,
דתנן בשחיטת קדשים פ"ט
המזבח מקדש את הראוי לו,
ר' יהושע אומר כל הראוי
לאישים אם עלה לא ירד
שנאמר היא העולה (על
מוקדן). ר"ג אומר כל הראוי
למזבח אם עלה לא ירד
שנאמר העולה (על המזבח).
אין בין דברי ר' יהושע לרבי
אין אלא הדם והטמאים, ר'
שע"ז אומר הובח כשר
הונכסים פסולין, הנכסים
כשרים והובח פסול, אפי' זה
וזה פסול הובח לא ירד
והנכסים ירדו. ותנא כל
הזבחים שעלו לגבי המזבח
ונמצאו פסולין היה אלו לא
ירדו. שחטו בשבת ונמצא
בעל מום מן תיקן דקמי חייב.
אמר לו כגון שנמצא בעל מום ברוקין שבעין
מכשרי בעליו מומין. ודקמי חייב.
אמר ר' יהושע לא הכשר ר' עקיבא אלא ברוקין שבעין
הואיל וכשרין בעופות והוא שקדם

(א) חולין דף טו. (ב) ג' (ג) (ד) חולין דף טו. (ה) ד"ה מומין, (ו) זכאים ה' קרי. קטו: מומות (ז) תמורה יח. (ח) נזיר כ"ה: ע"ש. (ט) תמורה דף כ: שבעות י"ב. (י) דף פד. (יא) (יב) זכאים פ"ה: (יג) (יד) זכאים פ"ה. (טו) (טז) זכאים פ"ה: (יז) (יח) זכאים פ"ה: (יט) (כ) זכאים פ"ה: (כ"א) חולין י"ג: ד"ה מקרבתם,

תורה אור השלם

1. וקאזה ונבין אתר
תשמרו את קדושתכם לכל
דבר המזבח ולמזבח
לפרכת ועבדתם עבדת
מזבח אתן את קדושתכם
והזך הקרב ימות:
במדבר יח ז

גילוי הש"ס

ברש"י ר"ה מדי אבר
מן החי לנני נח טעי
אכן תמינני י"ז ע"ז ד"ה
אין אסור:

מוסף תוספות

א. דאי מדרבנן א"כ תיקן
להוציאו מידי טומאה
דאורייתא. מוס' חולין יג:
ב. כיון דבעינן תרתי עקירה
וניחוק. מוס' שאיל. ג. ומיהו
לאחר ניתק לא גזרינן כולי
האי כמו לפני ניתוק דליכא
למיחש כולי האי ולא מיהלף
לנני כפרה כל כך הואיל
שבסופו לריות לחם עקירה.
וכבר נתקן. שם. ד. לילי.
שם. וי"ל מהרש"א. א. מה
שכסופו לריות לחם עקירה.
מוס' מתנות ד. ו. יחיה בלא
עקירה דהיינו עולה. שם. ולא
בהוריות דשקריא ולא יקרב
עולה. מוס' שאיל. ז. דאל
גמירי באשם רועה אלא
גמירי. שם.

רבינו הגאון

שחטו שלא לאוכליו
ושלא למנוי לערלים
ולטמאים כו'. ואמרינן
פשיטא מדריגין ברוקין
הדמי שחטו שלא לאוכליו
ולמנוי לערלים
ולטמאים פסול, מדריגין התם
פסול הכא השוחט בשבת כי
הוא נגא כיון דהובח פסול
ודאי הוא חייב, אבל לאוכליו
ושלא לאוכליו וכו', כיון
דהתם כשר הכא דאי פטור.
ואסיקנא לכולם לא היה צריך
למיתנינו הני למודי להכא
דמילא שמעינן לה אלא
משום דבעי אשמי' פלוגתא
דרבי אליעזר ורבי יהושע
בשאר זבחים ששחטו להם
פסח אם אין ארויין חייב יבא
הן ארויין ר' אליעזר מחייב
ור' יהושע פטור. בעי מר'
זריקת לרבי האומר חייב ואלא
בחבורה פטור. פי' העושה
חבורה בשבת מקלקל הוא
בונה כל המקלקלין פטורין,
השוחט שלא לשמו ושלא
לאוכליו פסול, מאי תיקן
שחובה כגון, מאי תיקן
דקמי חייב. אמר ליה תיקן
שאם עלו למזבח לא ירדו,
דתנן בשחיטת קדשים פ"ט
המזבח מקדש את הראוי לו,
ר' יהושע אומר כל הראוי
לאישים אם עלה לא ירד
שנאמר היא העולה (על
מוקדן). ר"ג אומר כל הראוי
למזבח אם עלה לא ירד
שנאמר העולה (על המזבח).
אין בין דברי ר' יהושע לרבי
אין אלא הדם והטמאים, ר'
שע"ז אומר הובח כשר
הונכסים פסולין, הנכסים
כשרים והובח פסול, אפי' זה
וזה פסול הובח לא ירד
והנכסים ירדו. ותנא כל
הזבחים שעלו לגבי המזבח
ונמצאו פסולין היה אלו לא
ירדו. שחטו בשבת ונמצא
בעל מום מן תיקן דקמי חייב.
אמר לו כגון שנמצא בעל מום ברוקין שבעין
מכשרי בעליו מומין. ודקמי חייב.
אמר ר' יהושע לא הכשר ר' עקיבא אלא ברוקין שבעין
הואיל וכשרין בעופות והוא שקדם